

Vestre Slidre
kommune

Kommunedelplan for busetting og næringsutvikling

2020-2032

INNHALD

1	Innleiing	1
2	Busetting og tettstadsutvikling	2
2.1	Trivsel og tilhøyrse.....	2
2.2	Attraktive sentrum	3
2.3	Ein variert bustadmarknad	4
3	Næringsutvikling og sysselsetjing	6
3.1	Eit levande næringsliv	6
3.2	Arbeidsplassar	6
3.3	Infrastruktur	7
4	Hytteutvikling	8
4.1	Hytteområder med særpreg	8
5	Overordna føringar	10

1 INNLEIING

Kommunedelplanen for drivkrefter for vekst og utvikling er utarbeidd i samsvar med vedtatt kommunal planstrategi 2020-2024 og gjeld for perioden 2020-2032. Planen byggjer på kommuneplanens samfunnsdel (KS-sak 17/3048) og må sjåast i samanheng med både samfunnsdelen og kommuneplanens arealdel, samt andre kommunedelplanar. Kommunedelplanen er utarbeidd og behandla i tråd med Plan- og bygningslovens kapittel 11. Dette sikrar medverknad og forankring.

Formålet med planen er å bidra til å sikre gode vilkår for utvikling og vekst og vere retningsgivande for kommunen sitt arbeid med *busetting og tettstadsutvikling, næringsutvikling og sysselsetjing*, og *hytteutvikling*. Desse temaområda er henta direkte frå kommuneplanens samfunnsdels kapittel «drivkrefter for vekst og utvikling».

Planen er delt inn i ein hovuddel og ein handlingsdel. Handlingsdelen angir korleis planen skal følgjast opp dei fire påfølgjande åra, og skal rullerast årleg. Handlingsdelen tar for seg konkrete tiltak som må og bør gjennomførast og gir grunnlag for kommunens prioriteringar av ressursar, planleggings- og samarbeidsoppgåver.

Hovudutfordringane identifisert gjennom dette arbeidet er:

- Ta vare på, behalda og rekruttera nye innbyggjarar til kommunen
- Utarbeide ein heilskapleg plan for utvikling av tettstadane i kommunen
- Etablere eit tydeleg sentrum med møteplass/kafé/torg
- Vidareutvikle aktivitetstilbodet i kommunen, spesielt for personar i alderen 18-60
- Utvikle frivilligheita til å famne og inkludere fleire
- Leggje til rette for bustadbygging for leige og sal, tilpassa ulike befolkningsgrupper
- Jobbe målretta mot å sikre Vestre Slidre si framtid som landbruk- og lokal matproduksjonskommune
- Forankre arbeid med lokal og regional næringsutvikling i kommunen
- Leggje til rette for fleire arbeidsplassar og ein meir mangfaldig arbeidsmarknad
- Tenkje langsiktig og heilskapleg rundt hyttesatsinga i kommunen
- Sikre tett samarbeid med lokalbefolkning, næringsliv, deltidsbebuarar og andre relevante aktørar
- Ivareta miljø og klima i alt arbeid knytt til vekst og utvikling

2 BUSETTING OG TETTSTADSUTVIKLING

Målsetjing: Vestre Slidre skal vere ein attraktiv, særeigen og trygg stad å bu.

2.1 Trivsel og tilhøyrse

Pr.1.1.2020 var det 2 125 innbyggjarar i Vestre Slidre (SSB, 05.03.2020). Det er ein svak, men jamn befolkningsnedgang i kommunen. Prognosane fram mot 2040 tilseier at alderssamansetninga blant innbyggjarane vil bli ei stadig større utfordring då delen eldre over 80 år aukar samtidig som delen i arbeidsdyktig alder (20-66 år) går ned. Det er viktig at kommunen satstar på utvikling for å oppretthalde busetting og tenestetilbod.

Når det gjeld framtida til kommunen er den viktigaste utfordringa vi står ovanfor å ta vare på, behalda og rekruttera nye innbyggjarar til kommunen. Vi må systematisere mottak av nye innbyggjarar så dei vert integrert og raskt kjenner tilhøyrse til kommunen. Vi må styrke det som er bra og prioritere det som kan gjerast betre.

Forsking viser at å vekse opp og bu i eit nabolag og lokalsamfunn prega av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremjar trivsel og helse. Noko av styrka til Vestre Slidre ligg i nettopp dette. Vi har ein god skule, gode barnehagar, god kulturskule og eit mangfaldig aktivitetstilbod som legg til rette for at spesielt barn og unge har gode moglegheiter for å delta i eit fellesskap. Vi har aktivitet på grendehusa og eit sentrum med gode moglegheiter for trivsel og sosial samhandling.

Undersøkingane gjennomført i samband med dette arbeidet syner samstundes at vi kan gjere meir. Barn og unge som fell utanfor dei etablerte tilboda, manglar ein arena for å treffast. Tal frå Østlandsforskning viser også at 32% av befolkninga i Valdres opplev einsemd. Av desse opplev kvinner i større grad einsemd enn menn, dei yngste (18-34 år) i større grad einsemd enn dei over 34 år. Personar med høg utdanning og høg inntekt rapporterer i mindre grad av einsemd, medan personar med innvandrarbakgrunn oftare opplever einsemd enn dei som er fødd i Noreg (Østlandsforskning, 2018). Det er viktig at kommunen legg til rette for trygge og aktivitetsfremjande stader der innbyggjarane får varierte moglegheiter for sosialt samvær, og for å leike og utfalde seg saman med andre.

Vi må sikre eit variert kultur- og aktivitetstilbod til alle innbyggjarar. For å få til dette, må vi jobbe strategisk og målretta saman med næringsliv og frivillige personar, lag og organisasjonar for å engasjere og inkludere flest mogleg.

2.2 Attraktive sentrum

Vi må jobbe for å auke aktiviteten i grendene og involvere flest mogleg i arbeidet for å skape trivsel og tilhørslse blant innbyggjarane i kommunen. Vi må skape meir attraktive sentrum for aktivitet med gode sosiale møteplassar der innbyggjarane ønskjer å vere. Fagernes er nært, men kan ikkje erstatte eit lokalt sentrum, som tilbyr det ein treng i kvardagen, og tilbyr ein møteplass der ein kan ta ein kaffikopp med vener, ete matpakke før turn, vere saman som foreldre medan barna er på fotballtrening, møtes til quiz ein laurdagskveld osv.

Vestre Slidre har per i dag tre sentrum: Slidre, Røn og Vaset. I arbeidet med sentrumsutvikling må vi må verdsette skilnadene og styrke kvalitetane ved kvar stad.

Grunna lokaliseringa av kommunale tenester, skule, bibliotek, symjehall og andre fritidsaktiviteter framstår Slidre som det mest naturlege aktivitetssentrumet i kommunen. Grendekaféen har stort potensiale og vil kunne eigne seg som ein sosial møteplass hvis kaféen og området rundt vert oppgradert til ein attraktiv stad å vere. Utanfor kaféen bør det leggjast til rette for eit torg/møteplass. Dette vil imøtekomme eit stort behov blant mange deler av befolkninga og kostnaden vil vere relativt lav. Gangvegen ned mot Tingsteinen bør utviklast for å binde sentrum tettare til den populære badeplassen nede ved vatnet.

Ved å investere i desse tiltaka kan sentrum i Slidre frigjere sitt potensiale som sosial møteplass for lokalbefolkninga og områda rundt. Ei slik investering kan få ballen til å rulle, med auka turisme, næringsetableringar, befolkningsvekst, og eit sentrum ein er stolt av på lik linje med omlandet rundt. Sentrumsnære bustader vil kunne halde liv i sentrum gjennom døgnet, og sørge for eit nødvendig grunnlag for å drive handel- og service.

Samstundes som det satsast ambisiøst på utviklinga av Slidre som kommunens aktivitetssentrum, må vi dyrke kvalitetane i Røn og på Vaset.

Det ligg eit stort potensiale i det å ta vare på og vidareutvikle friluftsområder, natur- og kulturlandskap i kommunen. Naturmuligheitene i Vestre Slidre er mange, og det er store moglegheiter i det å styrke dei naturgitte

opplevnadene, spesielt kontakten med fjorden. Strandsona langs Slidrefjorden, Ferisfjorden og Strandefjorden er i stor grad privat eigd og det er i dag dårlig tilrettelagt for turgåing i strandsona. Vestre Slidre ønskjer å ta i bruk strandsona i den grad det er mogleg, med vektlegging av allmennhetens tilgang. Røn har i så måte eit spesielt stort potensiale, og kommunen ønskjer å leggje til rette for turisme, friluftsliv, overnattingsverksemd og hyttebasert næring i dette området, parallelt med at større industri kan fortsette å liggje- og utviklast der.

Vaset er definert som kommunen sitt prioriterte hytteområde, med fokus på sentrumsutvikling, fortetting i eksisterande hyttefelt og utvikling av nye hytte- og bustadfelt nær sentrum. Investering i

infrastruktur er kritisk når det skal leggst til rette for sentrumsnære bustader på Vaset, både ved omregulering av hytter til bustader og ved etablering av nye bustader i sentrum. Ein ny reguleringsplan for sentrum skal leggje grunnlaget for langsiktig og heilskapleg planlegging av området for å gjere det attraktivt for både fastbuande og besøkande.

På alle tre stadene har Vestre Slidre behov for langsiktig og heilskapleg tankegang rundt bruk av areal og val av transportløyningar for å oppnå ønskt utvikling. Fokus på kvalitet er viktig i dette arbeidet, og vi må sjå på sentrumsutvikling i samband med bustadsutvikling, vegsystem, gang- og sykkelveger, kollektivtransport og parkering. Dette gjeld òg i samband med vegutbygging mellom stadene. Her er det avgjerande at det blir lagt ein strategi for utviklinga framover, og at man ikkje bere tek stilling til enkeltprosjekt. Slik kan man styre planlegginga i éi retning, og ha ein klar visjon å forholde seg til i behandling av enkeltsaker.

2.3 Ein variert bustadmarknad

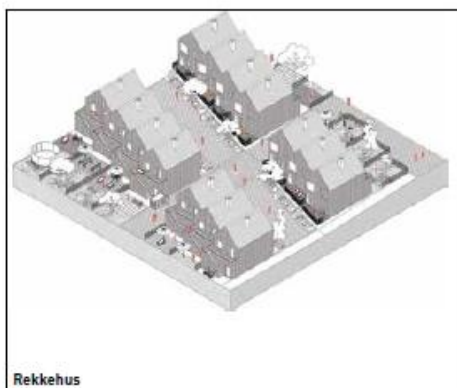
På grunn av nye befolkningsgrupper, endra livsstil og nye bustadspreferansar aukar behovet for eit meir variert bu- og servicetilbod i kommunen (Asplan Viak, 2017). Når det gjeld bustadutvikling må vi derfor leggje til rette for alle typar bustader, frå dei heilt sentrumsnære leilegheitene til einestader og småbruk. Slik sikrar vi bustader for ulike befolkningsgrupper. Dette må skje på en kvalitativ god måte, i tråd med lokal byggjeskikk og bygningsstruktur. Kommunen må vere imøtekommande ovanfor grunneigarar og utbyggjarar som ønskjer å byggje, og bør vurdere å etablere eit samarbeid med grunneigarar og arkitektar om prosjektering av ulike bustadalternativ for å kartleggje kva slags typer bustader folk er interessert i. I ein liten kommune som Vestre Slidre er det stort sannsyn for at potensielle kjøparar vil ha ulike ønskjer og behov. Det er difor verdt å undersøke muligheitene for å tilpasse bustader til aktuelle kjøparar utan at prisen vert for høg. Kommunen kan ikkje regulere tomter overalt og bør difor prioritere samarbeid med grunneigarar og utbyggjarar som ønskjer å byggje attraktive bustader i nær framtid. Fokus bør vere på å etablere nokre få sentrumsnære og gode tomtefelt, samt bustader for leige og leilighetsbygg i Slidre, Røn og på Vaset.

Illustrasjonene viser eksempel på typologier vi mener kan passe inn i Vestre Slidre, og er ikke stedsspesifikke, kun ment som illustrasjon.

I en kommune som Vestre Slidre har man mye plass. Mange drømmer om nettopp et liv på landet, må man tilby boliger som utnytter kvalitetene her. **Hva med å tenke strategisk og nytt rundt deling av funksjoner?** Kan en leilighet i Slidre sentrum være deleier i et naust ved fjorden? Kan tre boliger dele på et fjøs?

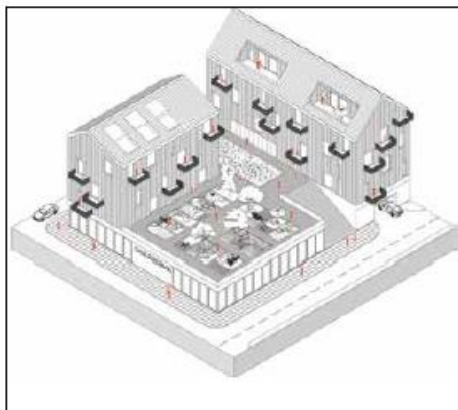
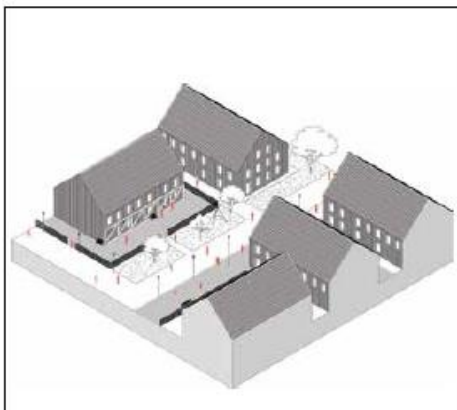
Småbruk på deling

Rekkehus

Tomannsbustad i tun

SPREDT

SENTRUM

3 NÆRINGSUTVIKLING OG SYSSELSETJING

Målsetjing: Vestre Slidre skal styrke næringsverksemd med særskild fokus på landbruk og lokal matproduksjon og kvalitetane som dette er forankra i.

3.1 Eit levande næringsliv

Eit levande næringsliv og arbeidsplassar er ein føresetnad for ein positiv utvikling i kommunen – både når det gjeld vekst i innbyggjartal og auka trivsel. Arbeid gjev glede, sjølvkjensle, meining og tilhøyrsl. Vestre Slidre har lav arbeidsløysle samanlikna med landet for øvrig (1,2%), men manglar arbeidsplassar for å tiltrekke seg nye innbyggjarar. Sjølv om utviklinga innanfor nokre næringar er stor, er Vestre Slidre avhengig av jobbskaping både i kommunen og i nabokommunane for å trekke til seg nye innbyggjarar. Forsking viser at kommunar med regionsenterfunksjon tiltrekker seg arbeidskraft frå omkring liggande kommunar. Dette gjeld òg for Valdres, og heile 48.7% av arbeidstakarane i Vestre Slidre pendlar til ein annan kommune. Vestre Slidre må difor samarbeide tett med dei andre Valdres-kommunane og regionale aktørar når det gjeld næringsutvikling og sysselsetjing. Vi bør både halde fokus på etablering av fleire og nye arbeidsplassar og sjå mulegheitene for å tiltrekke oss innbyggjarar som får jobb i kringliggande kommunar.

Vestre Slidre har eit variert næringsliv, utstrekt handelsverksemd, stor turist-tilstrøyming og eit mangfaldig kulturliv. Landbruket står sterkt i kommunen, og småskala produksjon av mat og andre lokalvarer aukar i tråd med aukande interesse for produksjon og kjøp av lokale varer og tenester.

Mykje av matproduksjonen i kommunen er retta inn mot ein stadig veksande hyttemarknad. I tråd med dette leggast det til rette for handelsnæring på Vaset gjennom utarbeidinga av ein ny sentrumsplan. Målet er at både lokale og besøkjande skal kunne handle det dei treng på Vaset.

I alt arbeid med næringsutvikling er det viktig å byggje vidare på det vi har og samtidig leggje til rette for utvikling av nye næringar. Som landbrukskommune er det viktig at kommunen prioriterer jordvern og beiteområder i fjellet som ein føresetnad for eit levande landbruk, i dag og i åra framover. Vi må fortsette å nytte næringsfondet for å støtte både etablerarar og videreutviklarar av næringsverksemd i kommunen, og halde kontinuerleg kontakt med næringsdrivande gjennom regelmessige næringsfrukoster og oppfølging av enkeltaktørar.

3.2 Arbeidsplassar

Arbeidsplassar er ein viktig føresetnad for busetting og utvikling. Kommunen skal som planmyndigheit og ved bruk av næringsfondet aktivt stimulere til vekst og utvikling.

Administrasjonen vil kartleggje behovet for kontorlandsskap og næringslokalar i sentrum for å tiltrekke aktørar som jobbar/ønskjer å jobbe i kommunen, men som saknar ein felles arena for å byggje nettverk og for å samhandle med andre i tilsvarande situasjon. Ved å leggje til rette for fleire arbeidsplassar, vil også aktivitetsnivået i sentrum i Slidre, Røn og på Vaset auke, noko som igjen vil bidra til auka kundegrunnlag for eksisterande og framtidige næringsdrivande i kommunen.

Gjennom Valdres natur- og kulturpark og merkevareprogrammet for Valdres skal arbeidsplassar og busetting i regionen styrkast. Valdres Næringshage tilbyr rettleiing både til nyetablerarar og bedriftseigarar som ønskjer å utvikle verksemda vidare. I tillegg til den lokale satsinga på næringsutvikling i kommunen, vil samarbeidet med Valdres Næringshage fortsette og framover. Vi må leggje til rette for nye grønne næringar i tilknytning til jordbruk og skogbruk, rekruttere til primær- og sekundærnæring, og auke fokuset på verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og

innovasjon i samarbeid med næringslivet, lokale og regionale aktørar. Det bør vurderast å utarbeide ein regional næringsstrategi med særskild fokus på korleis lokale og regionale aktørar skal samarbeide om kontakt med- og oppfølging av næringslivsaktørar. Også i kontakten med potensielle tilflyttarar er det avgjerande å samarbeide regionalt for å sikre ein mest mogleg mangfaldig arbeidsmarknad som kan tilby attraktive arbeidsplassar til to, dersom dei kjem i par/som par med familiar.

Den gode kontakten mellom landbrukskontoret og bøndene bør oppretthaldast, og arbeidet for å forhindre nedlegging av landbruk og stølsdrift i kommunen bør vidareførast. Lokal matproduksjon bør vere kommunens prioriterte satsingsområde når det gjeld kompetanseutvikling.

Vestre Slidre har flest rakfiskprodusentar i Valdres, og kommunen (i samarbeid med VNK og VNH) ønskjer å arbeide aktivt for å bidra til auka produksjon gjennom samarbeid med fylkeskommunen. Avløp frå fiskeoppdrett er ei relativt stor kjelde til næringssaltforureining av hovudvassdraget i Vestre Slidre og Valdres. Oppdrettarane og Fylkeskommunen er i dialog om å forbetre renseprosedyrane i desse anlegga, kor målet er å auke produksjonen og samtidig redusere dagens utslepp. Kostnadene knytt til denne utbetringa, og fordelinga av desse, utgjer førebels eit hinder for endring som bør prioriterast.

3.3 Infrastruktur

For å leggje til rette for vekst må vi oppgradere infrastruktur (internett-tilkopling, vatn- og avløpsanlegg i fjellet osb.) som gjer Vestre Slidre attraktiv som både bu- og hyttekommune. Store deler av bygda vil få tilgang på breiband dei neste åra. Der fiber ikkje er tilgjengeleg, jobbast det med tilbod av raskt mobilnett. Ei slik satsing vil leggje til rette for at langt fleire kan arbeide digitalt og for at nye teknologibedrifter skal kunne slå rot i Valdres. Erfaringar med digital kontakt det siste året har lagt til rette for at fleire kan jobbe i byene og bu i Valdres. Her kan vi alle ta ein offensiv rolle i å rekruttere personar og bedrifter til Vestre Slidre.

Eableringa av Skaperkraft Valdres er også ei prioritering i denne samanhengen for å styrke Valdres sin posisjon og utvikle lokal kompetanse innanfor teknologi i framtida. Målet er at dette skal bidra til å engasjere breidt i skapande aktivitetar som også gir teknologisk kompetanse blant barn og ungdom.

Investeringar i vatn- og avløpsanlegg er viktig for å ivareta miljøet og for å leggje eit godt arbeidsgrunnlag for handverkarar og entreprenørar.

4 HYTTEUTVIKLING

Målsetjing: Vestre Slidre skal bidra til at Valdres blir Noregs mest attraktive hytte- og turområde.

4.1 Hytteområder med særpreg

Pr. i dag har Vestre Slidre omlag 2700 hytter (SSB, 2020) med Vaset som et prioritert utviklingsområde. Etterspurnaden etter hytter og hyttetomter er stor. Utviklinga av hyttemarknaden dannar grobott for eit stadig meir mangfaldig næringsliv og auka sysselsetjing i kommunen. For å sikre verdien av dette på sikt er det viktig å tenkje heilskapleg rundt hytteutvikling i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel viser til ei rekke føringar for vidareutviklinga av Vestre Slidre som ein hyttekommune. Hytteutviklinga skal vere i tråd med kommunen si satsing på landbruk og lokal matproduksjon og kommuneplanens arealdel skal nyttast aktivt i regulering av vern og utbygging.

Vi skal ivareta det unike stølslandskapet og løfte fram mulighetene og attraktiviteten ved den store statsålmenninga i kommunen. Nærleiken til natur og stølsområder, dyr og lokalmat skal brukast aktivt i profilering av Vestre Slidre og arealforvaltninga skal byggje oppunder denne profilen.

Gode skogbonitaer skal skjermast mot nedbygging, samstundes som aktiv skogskjøtsel stimulerast. Det skal oppmuntrast til aktivitet på stølsområder for å forhindre gjengroing og samarbeidast tett med hyggjeigarar om jordvern og dyrehald i fjellet. Særtrekk i kultur- og naturlandskap skal bevarast så langt det lar seg gjere.

Vaset er i kommuneplanen definert som kommunen sitt prioriterte hytteområde, med fokus på sentrumsutvikling, fortetting i eksisterande hyttefelt og utvikling av nye felt nær sentrum. Ein ny reguleringsplan for sentrum skal leggje grunnlaget for langsiktig og heilskapleg planlegging av området for å gjere det attraktivt for både fastbuande og besøkande. Den kommunale satsinga på utvikling bør sjåast i samanheng med utviklinga av Valdres som heilhet. Kvar kommune har sine særpreg og vi vil kunne tiltrekke oss fleire til regionen ved å saman løfte fram dei ulike særprega til dei ulike områda i regionen. Noko av Vestre Slidre sitt særpreg ligg i den store statsålmenninga og fantastiske natur med milevis av ski- og sykkeltrasear, midt i et velpleidd kulturlandskap. Dette må takast vare på framover, og all planlegging må byggje oppunder dette.

Hytterelatert utvikling i Vestre Slidre må skje i samarbeid med grunneigarar, næringslivsaktørar, deltidsbebuarar, nabokommunar og andre relevante aktørar. Gjennom dialog og samarbeid kan vi saman identifisere korleis deltidsbebuarar i større grad kan involverast i utviklings- og verdiskapingsprosjekt. Næringsutvikling må imøtekome fastbuande, deltidsbebuarane og besøkande sine behov og etterspurnad for verdskaping i lokalsamfunnet. Arenaer for sal og marknadsføring av lokale produkt og gards- og stølsturisme bør styrkast og vidareutviklast. Naturen er ein av Vestre Slidre sine sterkaste kvalitetar og det regionale løypenettet, som tiltrekker mange, bør vidareutviklast i samarbeid med løypelaga i kommunen og nabokommunane i åra framover.

Alt arbeid knytt til vekst og utvikling i kommunen må ivareta klima og miljø og fremje måla definert i satsinga på Valdres som «berekraftig reisemål». Ved all utbygging må natur- og miljøomsyn ha et sterkt fokus for å sikre naturmangfald og allmennhetens tilgang til naturopplevingar i sitt nærmiljø.

5 OVERORDNA FØRINGAR

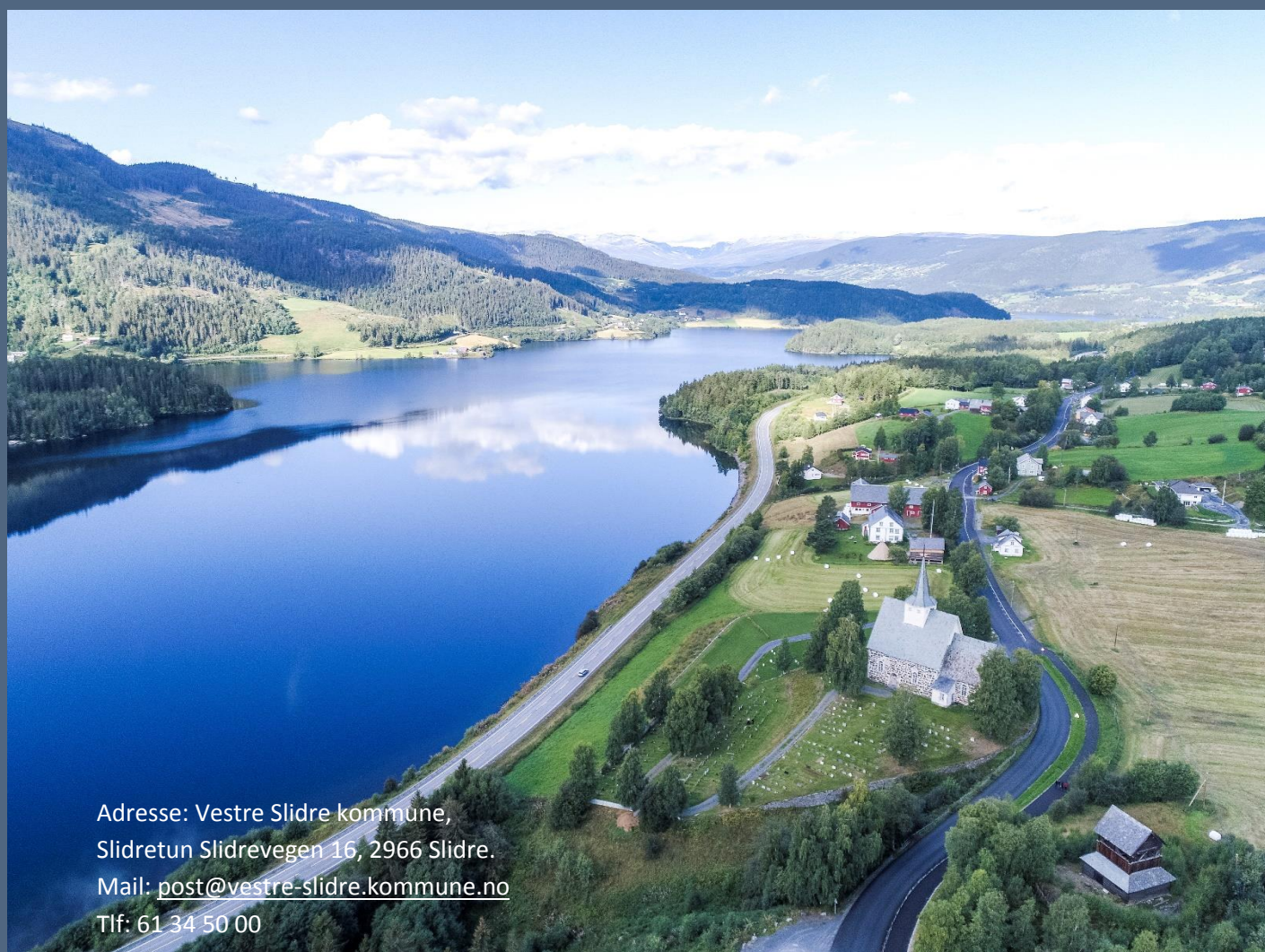
Regional planstrategi

VNK – regional næringsstrategi

Kommunal folkehelseoversikt

Kommunal planstrategi

Kommuneplanens samfunnsdel

Adresse: Vestre Slidre kommune,
Slidretun Slidrevegen 16, 2966 Slidre.
Mail: post@vestre-slidre.kommune.no
Tlf: 61 34 50 00